

Rīgā

2018.gada 8. februārī

Latvijas Republikas Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai
budzeta.komisija@saeima.lv

Latvijas Republikas Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijai
mandatu.komisija@saeima.lv

Latvijas Republikas Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai
vsaa@vsaa.lv

Latvijas Republikas Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv

Latvijas Republikas Tieslietu ministrijai
tm.kanceleja@tm.gov.lv

Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
fktk@fktk.lv

Latvijas Bankai
info@bank.lv

Latvijas Zvērināto notāru padomei
info@latvijasnotars.lv

PAR FONDĒTĀS PENSIJAS KAPITĀLA MANTOŠANU

IPAS "Indexo" (**Indexo**), atsaucoties uz Indexo izveidoto iniciatīvu "Par mantojamu 2. pensiju līmeņa uzkrājumu" portālā Manabalss.lv, kura savākusi vairāk nekā 10 000 Latvijas pilsoņu parakstus un iesniegta Saeimā, kā arī Saeimā izskatīšanā esošo likumprojektu "Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā" (Nr. 914/Lp12), izsaka viedokli un priekšlikumus par fondētā pensijas kapitāla mantošanu fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves gadījumā.

Šobrīd Valsts fondēto pensiju likuma (VFPL) 8.pants paredz: *"ja fondēto pensiju shēmas dalībnieks nomiris pirms vecuma pensijas pieprasīšanas, viss fondētās pensijas kapitāls, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, tiek ieskaitīts valsts pensiju speciālajā budžetā un ņemts vērā, aprēķinot apgādnieka zaudējuma pensiju mirušā fondēto pensiju shēmas dalībnieka apgādībā bijušajiem ģimenes locekļiem saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām"".*

Indexo uzskata, ka fondētās pensijas kapitāls un rīcība ar to ietilpst Satversmes 105.panta pirmajā teikumā ietvertā jēdziena 'īpašums' saturā. Vienlaikus fondētās pensijas kapitāla izmantošana attiecas arī uz sociālo tiesību jomu, jo šobrīd fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves gadījumā šis kapitāls tiek ieskaitīts valsts pensiju speciālajā budžetā un turpmākā rīcība ar to ietekmē apgādnieka zaudējuma pensijas

apmēru mirušā apgādībā bijušajiem ģimenes locekļiem. Līdz ar to grozījumi fondētās pensijas kapitāla kā īpašuma izmantošanas kārtībā ir jāizsver, ņemot vērā arī no Satversmes izrietošo sociāli atbildīgas valsts principu.

Indexo ieskatā, VFPL 8.pantā ir jāparedz uzkrātā fondētā pensijas kapitāla mantošana, ja fondētās pensiju shēmas dalībnieks ir miris pirms pensijas vecuma sasniegšanas, bet tajā pašā laikā grozījumi nebūtu vēlama aizskart jau šobrīd VFPL garantētās tiesības fondēto pensiju shēmas dalībnieka apgādībā bijušajiem ģimenes locekļiem apgādnieka zaudējuma pensijas veidā.

Indexo sadarbībā ar ZAB Sorainen izstrādātie VFPL grozījumi par fondētā pensijas kapitāla kā īpašuma izmantošanu neietekmētu vispārīgo Civillikumā noteikto mantošanas tiesību regulējumu un nebūtu tam pretrunā.

Indexo piedāvā VFPL 8.pantā noteikt atšķirīgu rīcību ar fondētās pensijas kapitālu atkarībā no tā, vai fondēto pensiju shēmas dalībniekam ir vai nav bijuši apgādājamie, t.i., ģimenes locekļi, kuriem saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām" ir tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensiju:

- 1) Ja ir bijuši apgādājamie, viņu jau šobrīd VFPL garantētās tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensijas apmēru ir saglabājamās. Tādēļ daļa fondētā pensijas kapitāla 50-90% apmērā (pēc analogijas ar likuma "Par valsts pensijām" 23.panta pirmo daļu) atkarībā no apgādājamo skaita, tāpat kā līdz šim, ir jāņem vērā apgādnieka zaudējuma pensijas aprēķināšanā. Savukārt atlikušo daļu ir tiesības saņemt mantiniekiem;
- 2) Ja nav bijuši apgādājamie, īpašuma tiesības nav pamata ierobežot, un visu fondēto pensijas kapitālu ir jābūt tiesībām saņemt mantiniekiem.

Papildus apgādājamajiem ir jādod tiesības izvēlēties, vai tiesības uz īpašumu ierobežot daļēji un mirušā fondētā pensijas kapitāla izmantot apgādnieka zaudējuma pensijas aprēķinā, vai arī īpašuma tiesības neierobežot un visu fondēto pensijas kapitālu saņemt mantojumā (kas var būt vēlama daudzās situācijās, kurās apgādājamie ir vienlaikus mantinieki). Līdz ar to Indexo ierosina piešķirt apgādājamajiem tiesības atteikties no fondētā pensijas kapitāla izmantošanas apgādnieka zaudējuma pensijas aprēķinā. Tādā gadījumā apgādājamie saņemtu apgādnieka zaudējuma pensiju, kas aprēķināta bez fondētā pensijas kapitāla.

Mantiniekiem ir jābūt iespējai saņemt mantoto fondētās pensijas kapitālu, to pieskaitot viņa fondēto pensiju kapitālam (ja mantinieks ir fondēto pensiju shēmas dalībnieks), vai ar pārskaitījumu uz viņa kredītiestādes kontu (pēc mantinieka, kas ir fondēto pensiju shēmas dalībnieks, izvēles vai ja mantinieks nav fondēto pensiju shēmas dalībnieks).

Ņemot vērā iepriekš minēto, Indexo un ZAB Sorainen piedāvātā likumprojekta 8.panta redakcija ir šāda:

"8.pants. Fondētās pensijas kapitāla izmaksa dalībnieka nāves gadījumā

(1) Ja fondēto pensiju shēmas dalībnieks miris pirms vecuma pensijas pieprasīšanas un viņa apgādībā ir bijuši ģimenes locekļi, kuriem saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām" ir tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensiju (turpmāk – apgādājamie), daļu fondētās pensijas kapitāla, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, ieskaita valsts pensiju speciālajā budžetā un ņem vērā, aprēķinot apgādnieka zaudējuma pensiju, bet atlikušo daļu ir tiesības saņemt viņa mantiniekiem.

(2) Šā panta pirmajā daļā minēto mirušā fondēto pensiju shēmas dalībnieka fondētās pensijas kapitāla daļu, ko ieskaita valsts pensiju speciālajā budžetā un ņem vērā, aprēķinot apgādnieka zaudējuma pensiju, aprēķina šādā apmērā:

- 1) ja mirušajam ir bijis viens apgādājamais – 50 procenti no fondētās pensijas kapitāla;
- 2) ja mirušajam ir bijuši divi apgādājамie – 75 procenti no fondētās pensijas kapitāla;
- 3) ja mirušajam ir bijuši trīs un vairāk apgādājамie – 90 procenti no fondētās pensijas kapitāla.

(3) Ja fondēto pensiju shēmas dalībnieks miris pirms vecuma pensijas pieprasīšanas un viņam nav bijuši apgādājамie, visu fondētās pensijas kapitālu, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, ir tiesības saņemt viņa mantiniekiem.

(4) Ja visi apgādājамie ar iesniegumu Aģentūrai ir atteikušies no fondētās pensijas kapitāla izmantošanas apgādnieka zaudējuma pensijas aprēķinam, tad visu fondētās pensijas kapitālu, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, ir tiesības saņemt viņa mantiniekiem. Šādas atteikuma tiesības apgādājамie var izmantot līdz brīdim, kad kādam apgādājамajam ir piešķirta apgādnieka zaudējuma pensija, kuras aprēķinā izmantots mirušā fondēto pensiju shēmas dalībnieka fondētais pensijas kapitāls.

(5) Aģentūra 10 darbdienu laikā pēc fondēto pensiju shēmas dalībnieka mantinieka iesnieguma saņemšanas uz mantojuma vai tiesas nolēmuma pamata:

- 1) ja mantinieks ir fondēto pensiju shēmas dalībnieks, pēc mantinieka izvēles vai nu pievieno mantoto fondētās pensijas kapitālu viņa fondētās pensijas kapitālam, vai arī to pārskaita viņa kredītiestādes kontā;
- 2) ja mantinieks nav fondēto pensiju shēmas dalībnieks, mantoto fondētās pensijas kapitālu pārskaita viņa kredītiestādes kontā.

(6) Notāram, kurš izskata mantojuma lietu, kā arī tiesai un prokuratūrai, ja ziņas nepieciešamas mantojuma lietā fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves gadījumā, Aģentūra sniedz ziņas par fondēto pensiju shēmas dalībnieka — mantojuma atstājēja — uzkrāto fondētās pensijas kapitālu.”

Jautājumu gadījumā, lūdzu, sazinieties ar Tomu Kreicbergu, mob. +371 25 627 310, e-pasts: toms.kreicbergs@indexo.lv.

Ar cieņu,

IPAS “Indexo” valdes priekšsēdētājs _____ Valdis Siksnis

IPAS “Indexo” valdes loceklis _____ Toms Kreicbergs